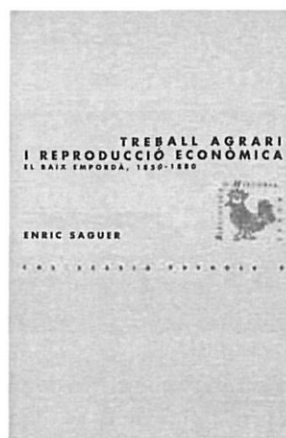

- PRAT, Enric; VILA, Pep [estudi, transcripció i notes]. *La Degollació de sant Joan Baptista, un drama bíblic representat a Foixà*. Girona: Diputació, 2004. 201 p.
- PUIGVERT, Xavier; TEIXIDOR, Mireia; ÀVILA, Jesús [textos]; CREUS, Ramon; ESCODA, Pep [fotografies]. *Els pobles medievals de Girona. La Garrotxa*. Vallbona de les Monges/Igualada: March Editor/Felip Unigràfic. 119 p.
- PUJOL I FABRELLES, David. *La Mare de Déu del Mont*. Girona: CCG, 2005. 60 p.
- PUJOL, David; JUANOLA, Joan. *Breu història de l'Alt Empordà*. Girona: Bàlec Llibres, 2005. 72 p.
- SÁNCHEZ, Pako. *Crestas pirenaicas*. Madrid: Ediciones Desnivel, 2005. 233 p.
- SERRA I CAMPINS, Antoni. *Els glosats de tristor*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. 200 p.
- SERRA I RAMOS, Montse; BALART COLOM, Imma. *Coaching directivo*. Girona: Escola de Gestió Empresarial, 2005. 1 vol.
- SOLER I SIMON, Santi. *Memòries d'una família pagesa: els Anglada de Fonteta (segles XVII-XVIII)*. Girona: CCG, 2005. 116 p.
- SUNYOL, Víctor. *Com si Girona (31 dies)*. Vic/Barcelona: Emboscall/Cafè Central, 2005. 40 p.
- TORRALBA I ROSSELLO, Francesc. *El civisme planetari*. Girona: CCG, 2005. 120 p.
- TORRES TUR, Elías [edició a cura de Miguel Usandizaga]. *Hubiera preferido invitarles a cenar... València/Girona: Pretextos/Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2005. 143 p.*
- TREE, Matthew. *Aniversari*. Barcelona: Columna, 2005. 163 p.
- VAZQUEZ, Eva. *El Pont Major*. Girona: Ajuntament, 2005. 26 p.
- VILÀ I MANCEBO, Antoni. *Els serveis socials a Catalunya. Una visió històrica*. Girona: Diputació, 2005. 446 p.
- VILA, Joan. *Caminant per la Vall de Camprodon*. Girona: CCG, 2004. 240 p.
- VILA, Pep. *El jardí de les paraules*. Girona: CCG, 2004. 109 p.

l'agricultura, i posa especial èmfasi en la tecnologia de l'època. El treball femení i infantil hi té un pes rellevant. Així mateix, diverses pistes fan deduir a l'autor que «la capacitat de treball de la població agrària masculina era superior a l'exigida pels conreus» (p. 106). Això implica complementarietat entre tasques agrícoles i altres activitats, com la cura del bestiar, el conreu d'horts, activitats domèstiques... però també l'exercici d'oficis. La pluriactivitat, entesa com a complement entre activitats agrícoles i tasques que no hi tenien cap relació, fou molt accentuada al Baix Empordà de l'època.

Tot seguit, Saguer fa una relació dels diferents costos als quals havien de fer front els pagesos baixempordanesos: costos d'allotjament i manutenció, de manteniment de l'utilatge agrícola, impostos... En el quart capítol, ens aproximem a l'estructura de la propietat. L'autor detecta que la petita propietat tenia una presència massiva al Baix Empordà de mitjan segle XIX, una proporció major del que s'havia cregut. Saguer creu que la clau de volta és que mentre la gran propietat, des d'un punt de vista territorial, disposava d'un major nombre de terres, la petita propietat controlava la major part de les terres destinades al conreu agrícola. Finalment, es dedica un capítol al paper de la masoveria i els arrendaments, molt limitat a causa

de la manca de fons de l'època que ens ocupa.

Enric Saguer, a part de membre de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, ho és del Centre de Recerca d'Història Rural de la Universitat de Girona, un grup d'historiadors que fa més de vint anys que analitzen el paper de l'agricultura a la societat gironina des de l'època medieval fins avui. En aquest llibre, a part de la feina de buidatge d'arxius, control de bibliografia... es fan paleses moltes hores de discussions i debats al voltant dels principals elements de la història agrària, amb els companys del Centre o en diferents congressos i seminaris on l'autor ha participat al llarg de la seva carrera historiogràfica. Treballs com el que aquí hem ressenyat ens permeten tenir un coneixement més exacte de la societat gironina del moment, i, per tant, com ens indicava Pierre Vilar, entendre el present.

Joaquim Alvarado

De quan els Pirineus deixaren de ser frontera

LUNA, Xavier (ed.).

L'Albera i el patrimoni en l'espai transfronterer.

Actes del col·loqui internacional de Figueres, 1-2 d'abril. Ed. Universitat de Perpinyà, Universitat Autònoma de Barcelona, Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Figueres, 2005. 389 pàgines.

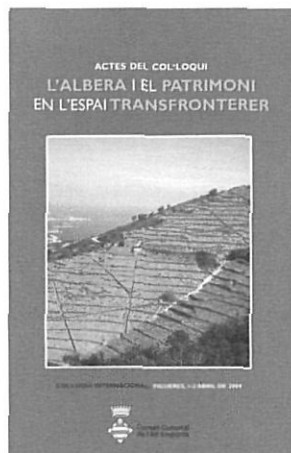
Enguany s'han editat les actes del col·loqui internacional «L'Albera i el patrimoni en l'espai transfronterer». Aquest col·loqui, celebrat a Figueres l'1 i 2 d'abril de 2004, fou organitzat dins el projecte «L'Albera: memòria i terra», finançat pels fons FEDER de la Unió Europea. Les jornades i l'edició han estat a cura de Xavier Luna (UAB), amb la col·laboració dels socis del projecte: el Conseil de Développement du Pays Pyrénées-Méditerranée (PPM), el Consell Comarcal de l'Alt Empordà (CCAE), l'Associació Albera Viva (AV), l'Institut Francocatalà Transfronterer (IFCT) de la Universitat de Perpinyà (UdP) i la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

L'objectiu global del projecte «L'Albera: memòria i terra» és l'estudi de la serra i de l'entorn de l'Albera, que abraça el territori i les poblacions dels vessants nord i sud. L'eix muntanyós que vertebrava les

comarques del Rosselló, el Vallespir i l'Alt Empordà està format pels darrers contraforts dels Pirineus, des del Bassegoda fins al mar.

Les comunicacions que aplega el volum reposen sobre una idea bàsica: el convenciment que la frontera no ha estat i no ha de ser una barrera per al desenvolupament social, econòmic ni de les idees entre les poblacions transfrontereres de l'Albera, sinó un lligam cada vegada més estret. És un espai natural, amb uns ecosistemes propis, en el qual s'han desenvolupat una cultura i una llengua comunes, i sobre el qual ha incidit una activitat antròpica també comuna pel que fa a models històrics d'ocupació i d'explotació.

Aquest postulat contradia la tradició i la voluntat històrica i administrativa dels estats centralistes que, aplicant especialment el cartesianisme francès, van convertir en època moderna l'element geogràfic en límit fronterer. La història real de l'Albera és la seva pertinença a Catalunya com a país. La història real de la seva cultura històrica, la de la gent i les famílies que tenien i tenen membres en una i altra banda per múltiples causes —econòmiques (emigració, veremes), bèl·liques (refugi polític, exili) o simplement humanes (casaments, famílies partides), hauria de ser argument suficient per fer veure la inutilitat d'una frontera i

la demostració que el Pirineu és i ha estat permeable, una terra de pas que uneix, més que separa, els habitants dels dos vessants.

El concepte de patrimoni integral que es contempla, adaptat als requeriments de la UNESCO, fa que el vessant mediterrani dels Pirineus s'hagi convertit en una de les dues candidatures aprovades, junt amb la del Teide, per l'Estat espanyol, que presentarà per a la seva declaració com a Patrimoni Mundial. Hom sospita que la rapidesa en l'edició de les actes ha de ser vista amb relació directa a la presentació de l'esmentada candidatura. Aquesta, per altra banda, ha engolit la presentació del conjunt monumental d'Empúries, que, com a element patrimonial específic, potser tenia més possibilitats.

Les comunicacions que s'apleguen al volum estan agrupades segons si es tracta de patrimoni cultural tangible, és a dir, material, patri-

moni cultural intangible i patrimoni natural.

El primer bloc s'ocupa especialment de temes de construcció popular, com ara les parets de pedra seca en el medi rural de l'Alt Empordà, la mineria i l'explotació del ferro o els pous de glaç de l'Albera. Les referències a monuments com el castell de Quermançó, l'antic hospital medieval de Besalú i el monestir de Sant Quirze de Colera treuen a llum les recerques arqueològiques que s'hi han dut a terme.

L'apartat que estudia l'intangible abasta temes d'història de l'Albera, del seu paisatge, la seva llengua i aspectes de la seva literatura, amb referents com Jeroni Pau o Carles Bosch de la Trinxeria. El tema de la llengua tradicional i popular és un camp d'investigació especialment fèrtil, que permet amplis estudis sobre les influències i els préstecs del català d'ambdues bandes del Pirineu.

El patrimoni natural es refereix a aspectes de la formació geològica i de la fauna i flora autòctones de l'Albera: la vinya salvatge, les vaques, la tortuga mediterrània i els ocells.

Ens han semblat especialment interessants els plantejaments metodològics que trobem en les comunicacions de Jaume Perarnau, sobre el patrimoni industrial, i de Rosa Congost, centrada en l'estudi de l'economia de muntanya. En concret, des-

taquem el treball sobre els pous de glaç, puix que és el testimoni d'un artesanat i d'un comerç molt actius en època moderna i fa una revisió dels dos vessants, tant del Rosselló com de l'Empordà. I també les comunicacions sobre els usos i modismes lingüístics. El paper de la vinya en l'economia de la zona s'hi reflecteix àmpliament, ja que trobem la seva presència en un treball de paleobotànica i en un altre d'etnobotànica; es fa un estudi sobre el seu vocabulari en la cultura tradicional. La vinya era un dels conreus principals, a final del segle XVIII, al mas d'en Durbau de la Roca; la vinya també era imprescindible en les descripcions paisatgístiques de Bosch de la Trinxeria.

A la publicació d'aquestes actes no hi és tot sobre l'Albera, però sí que s'hi fa una aproximació, un tast, amb algunes aportacions de gran interès. Cal esperar que no s'aturi aquí la iniciativa i, de fet, alguna associació que ha format part de l'organització d'aquest col·loqui ha demostrat ja el seu interès i la seva capacitat per a la recuperació de la cultura i del patrimoni de l'Albera, com l'Associació Albera Viva, amb les seves sovintejades publicacions (aquest mateix 2004 havia editat el llibre *L'Albera: vinyes i vinyaters*).

Joaquim Tremoleda